

Міністерство освіти і науки України
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
Науково-навчальний інститут фінансів, економіки та менеджменту
Кафедра фінансів і банківської справи

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА: ДЕРЖАВА, РЕГІОН, ПІДПРИЄМСТВО

**Матеріали IV Всеукраїнської
науково-практичної Інтернет-конференції
з міжнародною участю**

15 грудня 2017 р. – 25 січня 2018 р.

Полтава
2018

УДК 330.336
E45

Редакційна колегія:

В.О. Онищенко, д.е.н., професор; Г.В. Козаченко, д.е.н., професор; Л.О. Птащенко, д.е.н., професор; С.В. Онищенко, к.е.н., доцент; Т.М. Завора, к.е.н., доцент.

E45 Економічна безпека: держава, регіон, підприємство: Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції з міжнародною участю, 15 грудня 2017 р. – 25 січня 2018 р. – Полтава: ПолтНТУ, 2018. – 195 с.

ISBN 978-966-616-177-5

У збірнику матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції з міжнародною участю представлено результати розвитку теорії економічної безпекології, теоретичні та методологічні аспекти системотворення економічної безпеки держави, регіону та підприємства, забезпечення економічної безпеки держави, регіону, підприємства (концепції, напрями дій, способи та алгоритми), оцінювання економічної безпеки держави, регіону, підприємства.

Участь у конференції взяли науковці та практики з м. Київ, Львів, Харків, Одеса, Запоріжжя, Сєверодонецьк, Хмельницький, Дніпро, Миколаїв, Лисичанськ, Кривий Ріг, Миколаїв, Суми, Полтава.

Призначений для фахівців з економічної безпеки, науковців, викладачів, аспірантів, докторантів та студентів.

Тези надано в авторській редакції. За виклад, зміст, достовірність та відсутність плагіату у тезах відповідають автори.

ISBN 978-966-616-177-5

УДК 330.336

© Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

СЕКЦІЯ 3. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ, РЕГІОНУ, ПІДПРИЄМСТВА: СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ, НАПРЯМИ ДІЙ, СПОСОБИ ТА АЛГОРИТМИ

Штангрет А.М.

Процес формування підсистеми обліково-аналітичного забезпечення управління економічною безпекою підприємства 98

Кавун С.В.

Модель економічної безпеки підприємства 101

Кофанова О. В.

Забезпечення еколого-енергетичної безпеки держави у паливному секторі економіки 104

Птащенко Л.О.

Забезпечення інформаційної безпеки суб'єкта підприємництва 108

Чорна О.Ю.

Захист від загроз кадровій безпеці інтегрованої промислової структури як основа механізму її забезпечення 112

Ковальова О.М., Мотова А.В.

Хеджування валютних ризиків підприємств на фондовому ринку України 115

Щеглюк С.Д.

Перспективні форми просторової організації бізнесу у вирішенні проблем інноваційного розвитку економіки регіону 118

Коломієць О.О.

Роль політики доходів у забезпеченні економічної безпеки держави 121

Силкін О.С., Горбан І.М.

Важливість обліково-аналітичної інформації при прийнятті управлінських рішень щодо забезпечення економічної безпеки підприємства 124

Богданов Р.І.

Вибір способу забезпечення економічної безпеки підприємства 126

Коляда І.В.

Європейський досвід забезпечення фінансової безпеки банку 129

Макимюк С.О.

Пріоритети державної політики забезпечення економічної безпеки підприємств туризму 132

Лісінчук С.М.

Стійкість банківської системи та механізм її забезпечення 135

Мальцева В.Ф.

Напрями забезпечення економічної безпеки підприємств 138

3. Мехеда Н. Г., Маренич А. І. Соціально-мотиваційні складові кадрової безпеки. Фінансовий простір: міжнар. наук.-практ. журнал. 2012. № 2 (6). С. 38–45.

ХЕДЖУВАННЯ ВАЛЮТНИХ РИЗИКІВ ПІДПРИЄМСТВ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

О.М. Ковальова, кандидат економічних наук

А.В. Мотова, магістрант

Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса

У період фінансової кризи набувають актуальності проблеми управління валютними ризиками вітчизняних підприємств, господарська діяльність яких тісно пов'язана з укладанням експортних та імпорتنих контрактів. Адже за останні п'ять років в Україні спостерігаються значні коливання курсу гривні щодо іноземних валют.

Раніше управління ризиками здійснювалося усередині підприємств – на рівні його підрозділів, діяльність яких передбачала зменшення витрат, викликаних коливанням валютних курсів. Сьогодні підприємства здійснюють і поточні, і стратегічні заходи в управлінні валютними ризиками, використовуючи фінансові та нефінансові стратегії хеджування.

Хеджування – це один з підходів до управління ризиками, який використовує фінансові інструменти для нейтралізації систематичного ризику зміни цін активів або потоків платежів [1].

Основна мета хеджування полягає у зниженні рівня ризиків від несприятливих змін обмінних курсів, у зменшенні витрат підприємства. Фокус хеджування, в першу чергу, зосереджений на мінімізації ризиків, а не на отриманні додаткового прибутку.

Необхідно підкреслити необхідність відокремлення категорій "хеджування" та "страхування" у зв'язку з особливостями укладання та дії даних угод для їх суб'єктів. Наслідки страхування є асиметричними, що передбачає можливість отримання прибутку страхувальником у випадку позитивних змін ринкових обставин. За угодами хеджування результати є асиметричними.

Хеджування валютного ризику спрямовано на захист коштів від несприятливого руху валютних курсів, який полягає у фіксації поточної вартості цих коштів за допомогою укладення угод на строковому ринку. Будь-яке підприємство, фінансовий результат якого залежить від

коливання валютних курсів, зацікавлене в тому, щоб мати інструменти нейтралізації фінансових ризиків.

За допомогою хеджування на підприємстві зникає ризик курсових коливань. Це дає змогу планувати господарську діяльність та фінансові результати, а також заздалегідь встановлювати ціни на товари, роботи, послуги підприємства.

До переваг хеджування валютних ризиків як способу забезпечення економічної безпеки підприємства належать:

незначні витрати суб'єкта підприємницької діяльності за можливість хеджувати ризик: або опціонна премія, або комісійні витрати за біржовими ф'ючерсними угодами;

можливість зафіксувати валютне котирування на певну дату та планувати діяльність підприємства на перспективу.

У хеджуванні фінансових ризиків використовується широкий діапазон фінансових інструментів. Професійні учасники фондового ринку використовують такі похідні фінансові інструменти: форвардні контракти, валютні свопи, опціони та ф'ючерсні контракти. Ці інструменти дозволяють зменшити ризик або перерозподілити фінансові потоки у різні сфери.

На жаль, в структурі національного фінансового ринку України найменш розвинутим є саме ринок деривативів. За даними річного звіту Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР), у 2016 році питома вага обсягу торгів деривативами склала 0,11% у сукупному обсязі торгів на фондовому ринку України [2]. Така ситуація обумовлена, в першу чергу, відсутністю належного нормативно-правового забезпечення. Наразі існують прогалини у законодавчому регулюванні таких операцій, оскільки проект Закону України "Про похідні (деривативи)", який подано на розгляд НКЦПФР до Кабінету Міністрів України, відкликано. Це ускладнює визначення зобов'язань та відносин сторін на вторинному ринку цінних паперів і є перепорою для забезпечення його розвитку.

На позабіржовому ринку цінних паперів України найбільше розповсюдження отримали форвардні контракти, що підлягають поставці.

Форвардні контракти визначають як такі, що дають право на купівлю чи продаж іноземної валюти з поставкою у визначений час в майбутньому. На відміну від світової практики виконання форвардних угод в Україні максимальний термін їх укладання дорівнює одному року. Підтримання ліквідності їх ринку є доволі складним завданням, оскільки вони надають можливість відбити індивідуальні умови договору кожною з сторін.

В умовах обмежень функціонують і комерційні банки, адже "ліміт форвардної відкритої позиції має становити 10% регуляторного капіталу, тоді як хеджування базової компенсуючої спотової позиції законодавчо не визначено" [3].

У забезпеченні економічної безпеки підприємства валюта як базисний актив строкових контрактів набуває особливої значимості. Дії макрорегулятора на спотовому валютному ринку мають бути послідовними та прогнозованими для прийняття зважених рішень професійними учасниками процесів хеджування валютних ризиків.

На біржовому ринку цінних паперів на першому місці за обсягом виконаних контрактів знаходяться ф'ючерсні контракти на валюту (57,07 %), емітентом яких є ПАТ "Українська біржа".

В структурі інвесторів у біржових торгах деривативами переважають фізичні особи-резиденти (94,67 %), що демонструє незначне використання інструментів хеджування суб'єктами підприємницької діяльності в Україні, які здійснюють експортно-імпортну діяльність (юридичні особи-резиденти – лише 2,39 %).

Отже, актуальним питанням, що потребує вирішення НКЦПФР в межах Комплексної програми розвитку фінансового сектору України до 2020 року [4], є організація роботи з роз'яснень щодо використання похідних фінансових інструментів серед суб'єктів бізнесу, а також забезпечення податкового стимулювання виконання операцій з похідними фінансовими інструментами та законодавче врегулювання функціонування ринку похідних цінних паперів.

Використання ф'ючерсних та форвардних контрактів сприяє ефективнішому управлінню фінансовими ризиками, безпечнішому посередництву на міжнародному товарному та фінансовому ринках.

Але для інвесторів важливим залишається вибір оптимальних інструментів хеджування, який засновується на виді ризику, що підлягає хеджуванню, мотивах хедера та допустимих витратах. Існує точка зору щодо необхідності постійного паралельного існування відкритої касової та строкової позицій протягом усього періоду дії касової операції, що мінімізує будь-які незначні ринкові коливання. З іншого боку, обґрунтовується необхідність укладення строкових контрактів лише у випадку різкої зміни ціни на базисні активи на спотовому ринку [5].

Співвідношення цінової перспективи та економічної доцільності хеджування слід враховувати при відкритті кожної позиції на фондовому ринку. Витрати на хеджування не повинні перевищувати заплановану суму на оплату страхування від цінових втрат.

Література

1. Усатий Д. Аналіз застосування товарних деривативів як інструментів хеджування цінних ризиків (на прикладі підприємств АПК). Ринок цінних паперів України. Практика. 2012. № 10. С. 115-120.
2. Річний звіт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку України за 2016 рік : сайт. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/documents/rtchniy-zvt-nktspfr-za-2016-rk/>
3. Данилишин В. І., Стефанків О. М. Проблеми та перспективи впровадження деривативів на валютному ринку України. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. 2014. Вип. 10. Т. 2. С. 153-161.
4. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року : сайт. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=43352266>
5. Соколинская Н. Э. Валютные риски и методы их регулирования. Банковские услуги. 2016. №9. С. 32-41.

ПЕРСПЕКТИВНІ ФОРМИ ПРОСТОРОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ БІЗНЕСУ У ВИРШЕННІ ПРОБЛЕМ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ

С.Д. Щеглюк, *кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник*
ДУ «Інститут регіональних досліджень
імені М.І. Долишнього НАН України», м. Львів

Характерною рисою переходу до інноваційного типу розвитку економіки є прискорення темпів науково-технічного, економічного та соціального прогресу, а також зміщення центру тяжіння у реалізації інноваційного потенціалу суспільства з центру на регіони. Крім того, нових рис набуває й сама інноваційна діяльність, оскільки на регіональному рівні інноваційний простір структурується особливим чином.

Просторові форми інноваційної діяльності – це організовані в просторі й часі інноваційні структури, які характеризуються концентрацією необхідних інноваційних ресурсів, обмежені територіально й задіяні або можуть бути включені до інноваційної інфраструктури регіону. Крім того, вони мають певні просторові зв'язки з іншими просторовими формами інноваційної діяльності, які виявляються в обміні технологіями, знаннями та людськими ресурсами.

Наукове видання

**ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА:
ДЕРЖАВА, РЕГІОН, ПІДПРИЄМСТВО**
Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
з міжнародною участю

Комп'ютерна верстка

О.М. Бондаревська

Матеріали друкуються мовами оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори.
Електронне видання.
